

САЛЫҚ ЗИМАНОВ 100 ЖЫЛ

«САЛЫҚ ЗИМАНОВ: ҒАЛЫМ, АЗАМАТ,
МЕМЛЕКЕТ ЖӘНЕ ҚОҒАМ ҚАЙРАТКЕРІ»

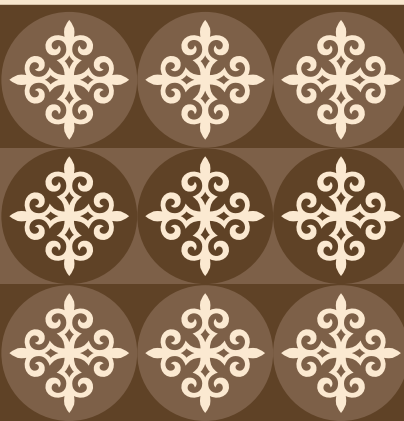
Республикалық ғылыми-тәжірибелік
конференцияның материалдары

Нұр-Сұлтан, 19 ақпан 2021 ж.

«САЛЫҚ ЗИМАНОВ: УЧЕНЫЙ, ГРАЖДАНИН,
ОБЩЕСТВЕННЫЙ И ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
ДЕЯТЕЛЬ»

Материалы республиканской
научно-практической конференции

Нур-Султан, 19 февраля 2021 г.

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева

**«САЛЫҚ ЗИМАНОВ: ҒАЛЫМ, АЗАМАТ, МЕМЛЕКЕТ
ЖӘНЕ ҚОҒАМ ҚАЙРАТКЕРІ»**

Республикалық ғылыми-тәжірибелік конференцияның материалдары
Нұр-Сұлтан, 19 ақпан 2021 ж.

**«САЛЫҚ ЗИМАНОВ: УЧЕНЫЙ, ГРАЖДАНИН, ОБЩЕСТВЕННЫЙ
И ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ДЕЯТЕЛЬ»**

Материалы республиканской научно-практической конференции
Нур-Султан, 19 февраля 2021 г.

**РЕДАКЦИЯЛЫҚ АЛҚА
РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ**

Төраға (Председатель):

Сыдықов Е.Б., ҚР ҰҒА академигі, тарих ғылымдарының докторы, профессор
мүшелері (члены):

Оңғарбаев Е.Ә., заң ғылымдарының докторы, профессор
Мерзадинова Г.Т., техника ғылымдарының докторы, профессор
Қозыбаев И.М., тарих ғылымдарының докторы, профессор
Сматлаев Б.М., заң ғылымдарының докторы, профессор
Нұрмағамбетов А.М., заң ғылымдарының докторы, профессор
Тлепина Ш.В., заң ғылымдарының докторы, профессор
Сембекова Б.Р., заң ғылымдарының кандидаты, доцент
Сақтағанова И.С., заң ғылымдарының кандидаты, доцент

Бас редактор (Главный редактор):

Абдрасулов Е.Б., заң ғылымдарының докторы, профессор

Жауапты редакторлар (ответственные редакторы):

Дауталиев Қ.Н., заң ғылымдарының кандидаты

Женисов С.К., заң ғылымдарының магистрі

Салық Зиманов: ғалым, азамат, мемлекет және қоғам қайраткері: республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары / Абдрасулов Е.Б., Дауталиев Қ.Н., Женисов С.К. – Нұр-Сұлтан: Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, 2021. – 242 б.

Салық Зиманов: ученый, гражданин, общественный и государственный деятель: материалы республиканской научно-практической конференции. / Абдрасулов Е.Б., Дауталиев Қ.Н., Женисов С.К. – Нур-Султан: ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, 2021. – 242 с.

ISBN 978-601-337-529-8

Жинақта 19 ақпан 2021 жылы Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінде өткен «Салық Зиманов: ғалым, азамат, мемлекет және қоғам қайраткері» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары жарияланып отыр.

Басылым ғылым және тәжірибе қызметкерлеріне, оқытушыларға, PhD докторанттар мен студенттерге, сондай-ақ ҚР ҰҒА академигі С.З. Зимановтың мұрасына қызығушылық танытқан жалпы жұртқа арналады.

В сборнике представлены доклады и выступления участников Республиканской научно-практической конференции «Салық Зиманов: ученый, гражданин, общественный и государственный деятель», состоявшейся в Евразийском национальном университете имени Л.Н.Гумилева 19 февраля 2021 года.

Издание адресовано научным и практическим работникам, преподавателям, PhD докторантам и студентам, а так же для всех, кто интересуется наследием академика НАН РК С.З.Зиманова.

ӘОЖ 340
КБЖ 65

ISBN 978-601-337-529-8

© Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, 2021
© ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, 2021

**Мазмұны
Содержание**

<i>Предисловие к материалам республиканской научно-практической конференции.....</i>	6
--	---

**1-бөлім. Конференция қатысушыларына арналған құттықтаулар
Часть 1. Приветствия участникам конференции**

<i>Тоқаев Қ.К.</i>	Қазақстан Республикасы Президентінің құттықтау сөзі.....	11
<i>Тогжанов Е.Л.</i>	Қазақстан Республикасы Премьер-Министрі орынбасарының құттықтау сөзі.....	12
<i>Мәми Қ.Ә.</i>	Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесі Төрағасының құттықтау сөзі.....	15
<i>Асанов Ж.Қ.</i>	Қазақстан Республикасы Жоғарғы Соты Төрағасының құттықтау сөзі.....	16
<i>Дәуленов М.М.</i>	Қазақстан Республикасы Білім және ғылым вице-министрінің құттықтау сөзі.....	18
<i>Бекетаев М.Б.</i>	Қазақстан Республикасы Әділет министрінің құттықтау сөзі.....	20
<i>Құл-Мұхаммед М.А.</i>	Қазақстан Республикасы Парламенті Сенаты депутатының құттықтау сөзі	22
<i>Жұрынов М.Ж.</i>	Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясы Президентінің құттықтау сөзі	24
<i>Абдолла С.Ж.</i>	Қазақстан Республикасы Судьялар одағы Төрағасының құттықтау сөзі.....	26

**2-бөлім. Ғылыми баяндамалар
Часть 2. Научные доклады**

<i>Сыдықов Е.Б.</i>	Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті КЕАҚ Басқарма төрағасы-ректорының кіріспе сөзі.....	30
<i>Сұлтанов Қ.С.</i>	Академик Салық Зимановтың заңшығарушылық қызметке қосқан үлесі.....	32
<i>Абдильдин Ж.М.</i>	Салық Зиманов – выдающаяся целостная личность.....	33
<i>Сабыкенов С.Н.</i>	Академик С.З. Зиманов - выдающийся учёный-юрист современности, основатель юридической науки и юридического образования Казахстана.....	36
<i>Алимбеков М.Т.</i>	Ұлағатты ұстаз туралы сөз.....	38
<i>Дулатбеков Н.О.</i>	Салық Зиманов мұрасының өміршеңдігі туралы.....	42
<i>Шапақ У.</i>	Салық Зимановтың конституциялық құндылықтар туралы көзқарастары.....	44
<i>Сәрпеков Р.Қ.</i>	Өнегелі өмір.....	46

<i>Ударцев С.Ф.</i>	Академик С.З. Зиманов: основные направления научных исследований (из истории юридической науки).....	50
<i>Нурғалиева Е.Н.</i>	Положение наемных работников на предприятиях с иностранными инвестициями.....	56
<i>Тлепина Ш.В.</i>	Труды академика Зиманова С.З. как мировоззренческая и методологическая основа историко-правовых исследований.....	61
<i>Абдрасулов Е.Б.</i>	Вопросы национальной государственности и государственного суверенитета в политико-правовых воззрениях академика С.З. Зиманова.....	74
<i>Нурмагамбетов А.М.</i>	Академик С.З.Зиманов о проблемах государственности в истории Казахстана.....	80
<i>Ахпанов А.Н.</i>	Компаративно-правовое исследование свидетельского иммунитета.....	84
<i>Ибрагимов Ж.И.</i>	Академик С.Зимановтың билер соты туралы идеялары.....	88
<i>Шангирбаева Б.Ю.</i>	Свобода выражения мнения в кочевой цивилизации казахов. Некоторые взгляды академика С.З. Зиманова.....	95
<i>Балтабаев К.Ж.</i>	Имущественные наказания в уголовном праве.....	98
<i>Дауталиев Қ.Н.</i>	Абайтану және құқықтаным: академик Салық Зиманов зерттеулерінің ізімен.....	103
<i>Сақ Қ.Ө., Ертасова Г.Қ.</i>	Зиманов – көсемсөз зергері.....	110
<i>Арыстамбаева С.А.</i>	Салық Зиманов – юрист и философ.....	114
<i>Канатов А.К.</i>	Место Декларации о государственном суверенитете в системе законодательства Республики Казахстан: правовой анализ.....	115
<i>Габдулина Б.А.</i>	Академик Салық Зиманов – ғасырлар тоғысындағы тарихи тұлға.....	118
<i>Баймолдина С.М.</i>	Академик НАН РК Салық Зиманович Зиманов – величайший ученый современности.....	127
<i>Балғынтаев А.О.</i>	Салық Зимановтың құқық қорғау және сот органдарын жетілдіру жөніндегі кейбір көзқарастары.....	130
<i>Мергембаева Н.Б.</i>	Институт биев в уголовном судопроизводстве на современном этапе.....	133
<i>Бексултанова Р.Т.</i>	Суд биев как демократический институт отправления правосудия в современном Казахстане.....	137
<i>Даурембеков Е.Қ.</i>	Қазақстандағы медиация институтының қазіргі жағдайы мен даму келешегі.....	139
<i>Абдилов К.С.</i>	Споры и конфликты в древнем обществе, происхождение судов.....	142
<i>Нурмагамбетова С.Б.</i>	От «бонапартизма» к «авторитаризму», или особенности становления французского конституционализма.....	146
<i>Сейдеш Б.Б., Мурзағалиев Е.Ч.</i>	Қазақстан Республикасының егемендігі мен мемлекеттік тәуелсіздігін қамтамасыз етудегі академик С.Зимановтың халықаралық құқыққа қосқан жекелеген үлесі.....	151
<i>Джигитова Р.Н., Симанова Г.Т.</i>	Салық Зиманов – ұлтымыздың мақтанышы, заң ғылымдарының тірегі.....	154

<i>Салауатов М.С., Маханова А.С.</i>	Салық Зиманұлы Зиманов – ғұлама заңгер, ұстаз, қайраткер.....	157
<i>Тоқабаетаева Б.М.</i>	Халқының абыз ақсақалы.....	159
<i>Кемербай Р.А.</i>	Әділдік және философия.....	164
<i>Оңланбетова Ғ.</i>	Заң ғылымының корифейіне – 100 жыл.....	166
<i>Губайдуллин М.Г.</i>	Заңғар заңгер Салық Зиманов шығармаларының ерекшеліктері.....	167
<i>Мырзатаев Н.Д.</i>	Жоғары заң білімін беруді жетілдіру барысында С. Зимановтың алатын орны.....	171
<i>Қарабаев Ф.Ж.</i>	С. Зимановтың құқық саласындағы ұйымдастырушылық қызметінің кейбір көріністері.....	175
<i>Каржаубаев С.С.</i>	К проблемным вопросам юридического образования.....	178
<i>Өмірзақов П.Қ.</i>	Қазақстан Республикасында қоршаған ортаны орғауды экономикалық реттеуді жетілдіруде шетелдердің тәжірибесін қолдану.....	183
<i>Омарова Б.А.</i>	Административные процедуры в сфере недропользования в свете принятия нового административного процедурно- процессуального кодекса Республики Казахстан.....	186
<i>Капсаямова С.С., Капсаямов К.Ж.</i>	Анализ правового состояния организации государственного аудита и финансового контроля Республики Казахстан.....	191
<i>Бердібаев Н.М.</i>	Халық үніне құлақ асатын университеттен халық үніне құлақ асатын мемлекетке.....	195
<i>Жадауова Ж.А.</i>	К вопросу о совершенствовании законодательства Республики Казахстан в сфере официальной помощи развитию.....	202
<i>Жунусбекова А.Ж.</i>	Су ресурстары саласындағы халықаралық ұйымдардың қызметі.....	208
<i>Майшекина Э.С., Амерханова И.К.</i>	Қазақстан Республикасында ішкі көші-қон үрдісін құқықтық реттеудің жетілдіру жолдары.....	212
<i>Найманбай А.Р., Жусипова Б.А.</i>	Академик С.Зиманов еңбектеріндегі адами құндылықтар мен руханият мәселесі.....	218

3-бөлім. Конференция фотолары
Часть 3. Фотографии конференции

Академик Зиманов С.З. атындағы аудиторияның тұсаукесері Открытие кабинета имени академика С.З.Зиманова.....	222
Конференцияның жалпы отырысы Пленарное заседание конференции.....	225
Ұйымдастыру сәтінен Организационные моменты.....	233

4-бөлім. Республикалық ғылыми-тәжірибелік конференцияның ұсынымдары
Часть 4. Рекомендации республиканской научно-практической конференции

Қазақ тілінде	238
Орыс тілінде.....	240

АКАДЕМИК С.ЗИМАНОВ ЕҢБЕКТЕРІНДЕГІ АДАМИ ҚҰНДЫЛЫҚТАР МЕН РУХАНИЯТ МӘСЕЛЕСІ

НАЙМАНБАЙ Айнұр Рахымбердіқызы

*филология ғылымдарының кандидаты, практикалық қазақ тілі кафедрасының
доценті,*

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан

ЖУСИПОВА Бакыт Акылбаевна

*заң ғылымдарының кандидаты, еңбек және экологиялық құқық кафедрасының
доценті,*

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан

Андатпа. *Мақалада академик, қоғам қайраткері С.Зиманов еңбектеріндегі адами болмыс пен рухани құндылықтар мәселесі қарастырылады. Сонымен бірге жұмыста ғалымның моральдық-адамгершілік, әдет құқығы мен билік келісім, әділдік ұстанымдары сараланып, қазақтың ойшыл ақыны Абай тұлғасы мен оның заманындағы ел басқару ісі туралы ойлары талданады.*

Аннотация. *В статье рассматриваются вопросы человеческого бытия и духовных ценностей в трудах академика, общественного деятеля С.Зиманова. Кроме того, в работе анализируются нравственные права и властные принципы, принципы справедливости, а так же личность казахского поэта-мыслителя Абая и управление страной в его эпоху.*

Жалпы өмірде тау тұлғалы адамдар көптеп кездеседі. Бұл сөздің аясын тұлғаның адамгершілік қағидаттары мен қоғамның даму барысындағы атқарған өлшеусіз еңбектері, елшілдік қасиеттері, сонымен бірге өмір жолында халқына арнаған жарқын істері толықтыра алады. Елі үшін аянбай еңбек етіп, ұрпаққа мол тағылымды ғибрат қалдырған қайраткеріміздің бірі деп бүгінгі ұрпақ атынан ҚР ҰҒА академигі, заң ғылымдарының докторы, белгілі қоғам және мемлекет қайраткері С.Зимановтың есімін мақтанышпен айта аламыз.

Ғалымның өмір жолдары біз ойлағандай оңай болған жоқ. Екінші дүниежүзілік соғысқа қатысып, сан мәрте жараланып, ерлік істерінің нәтижесімен жеңіс тұғырында елге оралды. Кейіндеу бейбіт күн орнап, Отан алдындағы парызын қалтқысыз орындаған жас ізденуші ерекше күш-жігермен шығармашылық бағытқа ден қояды. Ал ғалымның бұл ізденісі – жемісті жылдарға жалғасып, елге қызмет ету, ғылым көкжиегін дамыту игілігімен ұштаса түсті.

Заң саласындағы ғалым еңбектерінің бір бөлігін моральдық, адамгершілік бағытындағы зерттеулері құрайды. Ол зерттеулер адами құндылықтар мен байырғы әдет құқығы, би-шешендер төрелігіне арналып, бүгінгі ұрпақ игілігіне жарауда. Еркін даланың кеңдігі мен саяси жүйедегі туралық жөнінде ғалым С.Зиманов қазақтың әдет құқығын зерттей келе, мынадай пікір айтады: «Қазақ құқығы («жарғы») кең-байтақ қыпшақ даласында еркіндік пен бостандық саясында, көшпелілердің дүниетанымы, өзіндік теңдік, өзін-өзі басқару ұғымдарының негізінде қалыптасып, дамыды. Ру ішінде руаралық байланыстарда, сондай-ақ басқару қатынастарында шыншылдық, әділдік және адалдық сияқты моральдық құндылықтарды тәрбиелеп, бекітуге ерекше көңіл бөлінді» [1; 29].

Академик С.Зиманов әдет құқығын зерттегін ғалымдардың алғашқы қатарында. Ғалым осы тақырыптағы тың ойларын «Қазақтың әдет-ғұрып заңдарына шариаттың әсері» атты еңбегінде жалғастырады: «Ежелден бекіген, кешегі күнге шейін жүйесін, ереже негіздерін бұзбай бізге жеткен қазақ халқының әдет-ғұрып жора-жолдарын зерттеу, оған тигізген басқа елдердің мәдениет мұраларының әсерін талдау, соның ішінде шариат әсерін тқжырымды ашу сол қазақ халқының «ескі ережелерінің» құндылығы мен маңыздылығын асыра түседі» [2; 8].

Бұл еңбекте ислам дінінің Қазақстанда таралуы мен исламның қазақтың әдет-ғұрпына әсер ету кезеңдері, Қазақстанның Ресейге қосылғаннан кейінгі әдет-ғұрпы, ислам және саясат мәселелері жан-жақты қарастырылған.

Адамзаттың Абайы әлемдік зерттеу кеңістігінде сан қырынан қаралып, көптеген игі істерге бастау болып келеді. Академик С.Зимановтың Абай туралы толғанысы мен тұжырымдары, ойшылдың еңбектерін кәсіби, өміршең ұстанымдармен талдау шеберлігі тым бөлек. Ғалым өз зерттеуінде бұған арнайы тоқталып: «Абайды күні бүгінге шейін ұлы ақын деп қарап келдік. Бұл орынды. Орынды болса да, жеткіліксіз. Ұлы ақын өлең сөзбен бейнелеген жүрек сырын, терең ойын тек арманы етіп қалдырмаған. Сол үшін күрескен. Шешендік, билік жолы оның халықтық сана-болмысты биіктетудегі негізгі құралы саналған. Абай – тұтас тұлға. Оның би атануы, биліктері – тұтас тұлғаның күрделі болмысының бір қыры. Ол «Ұлы дала» заңын үлкен қоғамдық күш деп санады. «Мен егер закон қуаты қолымда бар кісі болсам, адам мінезін түзеп болмайды деген кісінің тілін кесер едім» деп жазды.

Абайдың ақындығын билік, шешендік өнерімен ұштастыра қарау міндет. Сонда ғана ұлы адамның ұлылығы биігінен көрінбек. Абайдың өмірбаянын, тарихтағы орнын оның би болып атқарған қызметінен бөліп қарау біржақтылық екендігі айқын. Солай бола тұрса да, өкінішке орай, бүгінге шейін Абайдың биліктері ол туралы зерттеулерден сырт қалып келді. Оның себебі де бар. Қоғамды топқа емес, қарсылас тапқа бөліп, тап күресін уағыздаған Кеңестік идеологияның үстем болған кезеңінде «би» дегенді әшкерелеумен болдық. Оның көшпелі елдің өзіндік мекемесі екендігін, ғасырлар бойы ел тарихының арқауы болғанын біле тұра, оны ғылыми тұрғыдан зерттеуден бас тарттық. Енді өмір өзгерді. Қазақтың өз алдына тәуелсіз ел болуына байланысты ақтандақтарды жоюға мүмкіншіліктер туды. Абайдың жораға түсуі, биліктері ежелден қалған әдет-ғұрып ережелеріне сүйене отырып, заманына сай кейбір жаңалық енгізгені – зерттеуін күтіп жатқанқан Абай өмірбаянындағы ақтандақтар. Көп дүниеден құр қалдық», – деген пікір білдіреді Аталмыш еңбектегі бұл мақалада Абай заманындағы ел басқару, шешім мәселесі «Абай және жер дауы», «Абай және жесір дауы», «Абай және мал дауы» секілді тараушаларға бөлініп, жеке-жеке қарастырылған [3]. Сондай-ақ мақалада Абайдың сол кезеңдегі қазақтардың әдет-ғұрып заңдарын жетілдіруге қосқан үлесі мен сол кезеңдегі құқықтық көзқарастарын саралап өткен.

Еліміз егемендік алғаннан кейін ұлттық құндылықтармен бірге, мәдени, рухани тірегіміз де орнығып, дами бастады. Алайда жаһандық мағынада бүкіл әлем адамның абыройы тұрғысынан маңызды бір сынақтан өтіп жатыр. Қазір адамзат абыройының аяқ-асты болуы мен азғындық, қылмыс, зорлық-зомбылық, террорлық әрекет сияқты адам жаны түршігетін әлемдік оқиғалармен күрес жүргізілуде. Мұның өзі әлсірей бастаған тұсымызды, рухани кемелденудің ас қажет екендігін көрсетеді.

Адамның өмір сүру барысындағы қолданатын тәсілінде оның түрлі қажеттіліктері, ақыл-ойының қалыптасуы мен еркіндік жауапкершілігі, қызметін ұйымдастыруы немесе болжамы анықталады. Оның іс-әрекеті арқылы адамның

қалыптасуы мен дамуы өз үйлесімін табады. Адам – дүниені жасаушы, өзгертуші күш. Бұған ғалымдар да өлшеусіз үлес қоса алады. Осы ретте орыс жазушысы К.Г. Паустовский: «Адам ақылды, кішіпейіл, әділ, батыл да қайырымды болуға тиіс. Тек сонда ғана осынау Адам деген мәртебелі атпен аталуға құқы болады» десе, кубалық саяси қайраткер Х.Марти: «Адам бола білу – ең қиын мамандық» деген екен. Ғалым С.Зимановтың адамдық, кісілік келбеті де осы талаптарды толық ашып, педагогикалық өлшем тұрғысынан ұрпақтар тәрбиесінде үлгі болып келеді.

Көрнекті қайраткер С.Зиманов қазақтың әдет құқығының тарихи даму барысын зерттей келе, оның ішінде билер сотының қызметіне аса мән беріп, терең зерттеулер жүргізіп, аталмыш институттың маңыздылығына тоқталады. Қазақтың билер сотының теңдесі жоқ институт екендігін зерттей келе, мынадай пікір айтқан: «Бір жағынан қоғамдық құрмет пен мәртебенің шыңында тұрған кезде «билер соты» ұғымы кез келген күрмеулі істің ақиқатын табу және сот кесімінің негізі – әділдікке қол жеткізу түсінігімен тең тұратын. Ал би-қазы атағы аталмыш идеяларды қойылған шарт ретінде емес, өз мінез-құлқының табиғи қағидасы ретінде қабылдаған адамға бұйыратын. Мұндай ұғым халық санасында ғана емес, билер санасында да мығым орнаған. Сондай-ақ билерден сот әділдігін жүзеге асыру үшін даналық, шешендік, өз теңдес бәсекелестерімен тең дәрежеде сұхбаттасу, тарихтағы түрлі әдет-ғұрыптық, соттық-оқиғалық нормалардан хабардар болу, хандар енгізген заңдарды білу талап етілген» [3; 6].

Билер соты институтына арналған түрлі еңбектерінде ғалым «қазақтың би-қазылары ешкімге тәуелді болмаған, оларды ешкім сайламаған, төрелік айтатын адамды дауласушылар өздері таңдап, оның әділ шешіміне жүгінген. Сондықтан да өз абырой-беделі үшін билер ешкімге де қиянат жасамай, шындықтың жоқшысы болған» деген пікір-пайымын үнемі айтып келген.

Академиктің мемлекеттік және қоғамдық жұмыстардағы ұшан-теңіз еңбегі «Ғылым туралы» заң жобасында айқын көрініс тапқан. Көрнекті ғалым мұнда да еліміздің ғылым көкжиегіне қатысты тың ойларымен бөлісіп, оның өзгеріс, жаңашылдығына бейім болуын, нақты ұсыныстарымен беріп отырған. Ғалымның бұл турасындағы үлес еңбегі «Білім туралы» заң жобасына өзгерістер мен толықтырулар енгізуде де атқарлығын [4].

Ойымызды қорытындылай келсек, біз талдау жасаған жұмыстар ғалым еңбегінің бір сарасы ғана. Соңында мол мұра, академиялық мектеп қалдырып, өмір жолында әділдік пен теңдік, отансүйгіштік пен ғылыми көзқарастарын ту еткен ғалым, қоғам қайраткері, елшіл тұлға С.Зимановтың адами қасиеттері мен кісілік келбетінің ұрпақ жадында мәңгілік сақталары хақ. Даналық ойда жиі айтылатын «ғалымның хаты, жақсыны аты өлмейді» деген тіркес те осы мағынада қолданса керек-ті?!..

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақтың ата заңдары: Құжаттар, деректер және зерттеулер. 10 томдық. Бағдарлама жетекшісі: С.З. Зиманов. 5-том. – 2005. – 544 б.
2. Зиманов С., Өсеров Н. Қазақ әдет-ғұрып заңдарына шариаттың әсері. – Алматы: жеті жарғы, 1998. – 128 б.
3. Зиманов С. Қазақтың билер соты – бірегей сот жүйесі. – Алматы: Атамұра, 2008. – 216 б.
4. Зиманов С. Казахский академический университет и государственно-правовая наука. – Алматы: Дайк-Пресс. – 316 с.